

Verklaring inzake Beleggingsbeginselen

per 1 januari 2016

Inhoudsopgave

Verklaring inzake Beleggingsbeginselen van Stichting ING CDC Pensioenfonds	3
De pensioendoelstellingen, de doelstelling van het beleggingsbeleid, de risicohouding en het risicoprofiel van ING CDC Pensioenfonds	3
De pensioendoelstellingen.....	3
De doelstelling van het beleggingsbeleid.....	4
De risicohouding.....	4
Het risicoprofiel.....	5
Het strategisch beleggingsbeleid van ING CDC Pensioenfonds	6
De besluitvormingsprocessen en de risicobeheerprocedures van ING CDC Pensioenfonds	8
Toegepaste methoden voor meting en beheersing van beleggingsrisico's.....	9

Verklaring inzake Beleggingsbeginselen van Stichting ING CDC Pensioenfondsen

Deze Verklaring inzake de beleggingsbeginselen van Stichting ING CDC Pensioenfondsen geeft weer:

- ▼ De pensioendoelstellingen, de doelstelling van het beleggingsbeleid, de risicohouding en het risicoprofiel van het fonds die ten grondslag liggen aan het strategisch beleggingsbeleid.
- ▼ Het strategisch beleggingsbeleid van het fonds, waaronder de strategische allocatie van beleggingen naar beleggingscategorieën en de beleidskeuzes voor de afdekking van renterisico en valutarisico.
- ▼ De besluitvormingsprocessen en de risicobeheerprocedures, waaronder de toegepaste methoden om beleggingsrisico's te meten en te wegen.

Het beleggingsbeleid van ING CDC Pensioenfondsen wordt vastgesteld door het bestuur, met inachtneming van de in deze Verklaring vastgelegde uitgangspunten van het beleggingsbeleid. Deze Verklaring wordt minimaal eens in de drie jaar herzien. Indien tussentijds belangrijke wijzigingen optreden in het beleggingsbeleid wordt de Verklaring tussentijds herzien.

De pensioendoelstellingen, de doelstelling van het beleggingsbeleid, de risicohouding en het risicoprofiel van ING CDC Pensioenfondsen

De pensioendoelstellingen

De pensioendoelstellingen van ING CDC Pensioenfondsen zijn afgeleid van de pensioenambitie die is uitgewerkt in de CDC-pensioenregeling van ING Bank N.V.:

- ▼ De opbouwambitie is om met de vaste CDC premie per jaar 1,875% van de pensioengrondslag als pensioen op te bouwen. De pensioengrondslag is het gemaximeerde pensioensalaris min de franchise.
- ▼ ING CDC Pensioenfondsen heeft niet een vooraf bepaalde toeslagambitie. Om het opgebouwde pensioen van waarde te houden, streeft het fonds ernaar om het pensioen te verhogen. De hoogte van toekomstige toeslagen is volledig afhankelijk van de financiële situatie van het fonds. Toeslagen worden van jaar tot jaar vastgesteld door het bestuur als percentage van de consumentenprijs index alle huishoudens, zoals gepubliceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek.

De doelstelling van het beleggingsbeleid

De pensioenpremie wordt op prudente wijze belegd. Beleggingsrendement is nodig om in de toekomst pensioen te kunnen uitkeren, om pensioenvermogen te laten meegroeien met een stijging van de levensverwachting en ook om het pensioen te kunnen verhogen met toeslagen. Toeslagen zijn belangrijk voor de koopkracht van pensioen bij inflatie. Beleggen gaat altijd gepaard met risico's en beleggingsrendement is onzeker en kan ook negatief zijn. ING CDC Pensioenfonds streeft er in eerste instantie naar om de toegezegde nominale pensioenen zeker te stellen en in tweede instantie om gedeeltelijke of volledige toeslagverlening te realiseren. In de vaststelling van de mate waarin het fonds beleggingsrisico neemt, wordt rekening gehouden met de opdracht om het opgebouwde nominale pensioen zoveel mogelijk zeker te stellen en met de bandbreedte voor het risicobudget dat is overeengekomen door de sociale partners en die een onderdeel vormt van de jaarlijkse premie.

De risicohouding

ING CDC Pensioenfonds hanteert in zijn beleggingsbeleid risiconormeringen die in lijn zijn met de afspraken die de werkgever en de vakorganisaties met elkaar hebben gemaakt bij de CDC-pensioenregeling en die voldoen aan de wettelijke eisen voor pensioenfondsen. De begrenzing voor het strategisch beleggingsrisico op korte termijn (1 jaar) komt overeen met een in het (standaard-) risicomodel van De Nederlandsche Bank berekende buffereis van 19% tot 21%. Naarmate een pensioenfonds risicovoller belegt, stelt De Nederlandsche Bank hogere eisen aan de aan te houden buffers. Het niveau van de wettelijk voorgeschreven buffers is daarmee een afspiegeling van de mate waarin een pensioenfonds beleggingsrisico neemt.

In aanvulling op deze risiconorm voor het strategisch beleggingsbeleid, hanteert ING CDC Pensioenfonds aanvullende risicolimieten.

Deze komen met name tot uitdrukking in:

- ▼ De maximaal toegestane wegingen voor beleggingen in aandelen en in onroerend goed.
- ▼ De minimaal vereiste kredietwaardigheid van de obligatiebeleggingen.
- ▼ De vereiste spreiding van de beleggingen.
- ▼ De minimaal vereiste omvang van afdekking van het renterisico en het valutarisico.
- ▼ De minimaal vereiste kredietwaardigheid van tegenpartijen waarmee het fonds bancaire transacties aangaat.
- ▼ De eisen die worden gesteld aan onderpand bij derivatentransacties.

Bij de bepaling van deze risicolimieten houdt ING CDC Pensioenfonds rekening met het gegeven dat het fonds in 2014 is gestart en een lange (termijn) beleggingshorizon moet hanteren. Met scenario-analyses en stress testen wordt beoordeeld dat het fonds bij het gevoerde beleggingsbeleid een zeer geringe kans loopt dat beleggingsverliezen worden geleden die dermate omvangrijk en langdurig zijn, dat het fonds gedwongen kan zijn om opgebouwde pensioen-aanspraken en ingegane pensioenen te verminderen. Deze analyses worden regelmatig uitgevoerd met zowel een lange termijn beleggingshorizon (10 jaren) en ook een korte termijn horizon (1 jaar). De horizon van 10 jaar is in overeenstemming met de gehanteerde termijn voor pensioenfonds om te herstellen van een eventueel reservetekort. Op deze wijze wordt de risicohouding die ten grondslag ligt aan het beleggingsbeleid ingevuld conform het voor pensioenfonds geldende financiële toetsingskader. Bij de bepaling van de normen voor de afdekking van renterisico wordt zowel de door De Nederlandsche Bank voorgeschreven rente als ook de feitelijk in de markt waargenomen rente in aanmerking genomen.

Het risicoprofiel

Het risicoprofiel van ING CDC Pensioenfonds kan worden samengevat als:

- ▼ De pensioenverplichtingen van het fonds hebben (gemiddeld) een zeer lange looptijd. De eerste 15 jaar komt slechts circa 6% van de verplichtingen tot uitkering. Dit betekent dat het fonds een op lange termijn gericht beleggingsbeleid moet voeren en in zijn rente-afdekking met deze (gemiddeld) zeer lange looptijd van de verplichtingen rekening moet houden.
- ▼ Het fonds is in 2014 gestart en het pensioenvermogen zal de eerste jaren een sterke groei doormaken door jaarlijkse premie inleg: mede hierdoor kan het fonds de volatiliteit – die mede ontstaat door de zeer lange looptijd van de verplichtingen en de schokken op financiële markten – goed opvangen en het risico op nominale kortingen beheersen binnen de wettelijke norm.
- ▼ Het fonds heeft een begrenzing in zijn risicobudget aangebracht om de zekerheid van de opgebouwde pensioenen op het voorgeschreven niveau te houden: dit risicobudget wordt evenwichtig gespreid ingezet over de belangrijkste risicobronnen (aandelen, vastgoed, obligaties, rente- en valutarisico).
- ▼ Het fonds ontvangt van de werkgever en van de werknemers jaarlijks een vaste premie; in die premie zijn opslagen verwerkt die het fonds toevoegt aan zijn eigen vermogen en die het fonds daarmee (mede) in staat stellen om op lange termijn gericht beleggingsrisico te nemen.

Het strategisch beleggingsbeleid van ING CDC Pensioenfonds

Het beleggingsbeleid van ING CDC Pensioenfonds is gericht op de lange termijn. Bij de start in 2014 heeft het fonds gekozen voor een beleggingsbeleid dat in de eerste jaren verhoudingsgewijs behoedzaam is, maar waarbij voldoende rendementspotentieel in de beleggingsportefeuille aanwezig blijft om in de toekomst eventueel toeslagen te kunnen verlenen.

Met het oog hierop zijn de beleggingen van het fonds onderverdeeld in twee portefeuilles:

Matching portefeuille	Return portefeuille
<p>Deze portefeuille heeft als primair doel om de (nominale) pensioenverplichtingen te financieren.</p> <p>In de matching portefeuille wordt belegd in hoogwaardige obligaties die zodanig worden gekozen dat de geldstromen van de obligaties en de pensioenuitkeringen voor een belangrijk deel met elkaar samenvallen ('matchen').</p> <p>De strategische weging van de matching portefeuille bedraagt 65% van het belegd vermogen van ING CDC Pensioenfonds en de minimale weging is 55% en maximale weging 75%.</p> <p>Alle obligaties in de portefeuille moeten voldoen aan hoge eisen van kredietwaardigheid (tenminste AA/AAA). In de matching portefeuille wordt geen valutarisico gelopen en de samenstelling van de matching portefeuille is zodanig dat ten minste 55% en ten hoogste 80% van het renterisico op de pensioenverplichtingen is afgedekt. Het renterisico wordt hiertoe gemeten op basis van de door DNB voorgeschreven rentecurve. Ten behoeve van het afdekken van het renterisico kunnen eventueel rentederivaten aan de matching portefeuille worden toegevoegd.</p>	<p>Deze portefeuille heeft als primair doel (op termijn) voldoende rendement te creëren om toeslagverlening mogelijk te maken.</p> <p>In deze portefeuille wordt gezocht naar een hoger rendement door te beleggen in aandelen en onroerend goed. De strategische weging van de return portefeuille bedraagt 35% van het belegd vermogen van ING CDC Pensioenfonds en de minimale weging is 25% en maximale weging is 45%.</p> <p>De returnportefeuille wordt voor 80% belegd in aandelen en voor 20% in onroerend goed door middel van beleggingen in beursgenoteerd vastgoed en niet-beursgenoteerd vastgoed. De beleggingen in aandelen en beursgenoteerd vastgoed zijn (wereldwijd) gespreid. Voor niet-beursgenoteerd vastgoed wordt belegd in Nederlandse woningfondsen.</p> <p>Het valutarisico dat samenhangt met beleggingen buiten de Euro zone wordt door middel van valutatermijncontracten afgedekt voor ten minste 80% en ten hoogste 110% van de zes grootste (vreemde) valuta's.</p>

ING CDC Pensioenfonds heeft het strategisch beleggingsbeleid in 2014 afgestemd op de (gemiddelde) looptijd van de pensioenverplichtingen met behulp van een uitgebreide Asset Liability Management ("ALM") studie. Dit beleid is in 2015 geëvalueerd bij de invoering van het nieuwe Financiële Toetsingskader en de wijzigingen van de CDC-pensioenregeling die op 1 januari 2015 zijn ingegaan. Ten minste iedere 3 jaar, of tussentijds bij een significante verandering van de CDC-pensioenregeling, worden de strategische beleidskeuzes met een ALM studie getoetst. Jaarlijks voert het fonds als onderdeel van zijn jaarafsluiting een toets uit (de "haalbaarheidstoets") om de op lange termijn verwachte pensioenresultaten bij het gevoerde beleid te prognosticeren.

Op middellange termijn (1 tot 3 jaar) zal de strategische normweging van de matching portefeuille naar verwachting 60% worden en de normweging van de return portefeuille naar verwachting 40%. Het risicobudget wordt bij deze wegingen en structuur van de matching portefeuille en de return portefeuille evenwichtig gespreid ingezet en niet eenzijdig op één of enkele risicocategorieën. Het fonds belegt niet in beleggingscategorieën of beleggingsfondsen waar op basis van een risico- en rendementsanalyse twijfel bestaat aan de toegevoegde waarde voor het realiseren van de beleggingsdoelstellingen. Derivaten worden uitsluitend ingezet om het risicoprofiel te verlagen.

De belangrijkste uitgangspunten van ING CDC Pensioenfonds bij het strategisch beleggingsbeleid en bij de tactische en operationele beleggingskeuzes zijn:

- ▼ Het fonds belegt volgens de “prudent person” beginselen, met in acht name van een optimale spreiding van de beleggingen, in het belang van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden.
- ▼ De duale doelstelling van het beschermen van de nominale rechten (de opgebouwde pensioenen) en het nastreven van rendement om in de toekomst eventueel toeslagen te verlenen, beheert het fonds operationeel door de balans in te richten naar een matching portefeuille en een return portefeuille.
- ▼ Beleggingen worden met een passieve stijl beheerd, tenzij actief beheer nodig is en/of toegevoegde waarde biedt.
- ▼ Beleggingen moeten begrijpelijk, verhandelbaar (liquide), objectief waardeerbaar zijn en moeten bij aanvang geen onacceptabele risico's bevatten.
- ▼ Onderkennen van risico's en sturen in de strategische en tactische vermogensverdeling zijn de belangrijkste stappen in het balansbeheer en in het beleggingsproces.
- ▼ Uitgangspunten van maatschappelijk verantwoord beleggen vormen een integraal onderdeel van het strategisch beleid: het fonds heeft rendementsdoelstellingen, maar realiseert zich ook dat die in evenwicht moeten zijn met zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid. Het fonds onderschrijft de principes voor verantwoord beleggen zoals opgesteld door de Verenigde Naties en ontwikkelt specifiek beleid ten aanzien van uitsluitingen, insluitingen en stemgedrag. Het fonds wil als institutionele belegger niet betrokken zijn bij schendingen van mensenrechten of gebruik van kinderarbeid, fraude of corruptie, vormen van milieuvervuiling en controversiële wapens.
- ▼ De strategische afhankelijkheid van derden moet beperkt blijven en uitbestedingsrisico's dienen adequaat te worden beheerst.

De besluitvormingsprocessen en de risicobeheerprocedures van ING CDC Pensioenfonds

Het bestuur van ING CDC Pensioenfonds is eindverantwoordelijk voor alle activiteiten van het fonds, inclusief het beleggingsbeleid, de inrichting van de beleggingsorganisatie en het beleggen van de beschikbare gelden in overeenstemming met de beleggingsbeginselen zoals omschreven in deze Verklaring. Het beleggingsbeleid bevat gedetailleerde richtlijnen voor de matching portefeuille en de return portefeuille. Deze zijn vastgelegd in een beleggingsplan dat tenminste één keer per jaar integraal wordt geëvalueerd. In het beleggingsplan zijn ook de risicolimieten vastgelegd. De dagelijkse uitvoering van het beleggingsbeleid is, onder verantwoordelijkheid van het bestuur, opgedragen aan het bestuursbureau van het fonds. De beleggingsorganisatie en het beleggingsproces zijn als volgt:

Bestuur:

- ▼ stelt de beleggingsbeginselen vast en het beleggingsbeleid (waaronder het beleggingsplan) en besluit over tactische afwijkingen van de strategische portefeuille.
- ▼ stelt de richtlijnen vast voor de organisatie van het beleggingsproces, zowel voor de interne processen (binnen het bestuursbureau) als de externe processen (bij externe dienstverleners).
- ▼ houdt toezicht op de uitvoering: hiertoe zijn rapportageprocessen ingericht vanuit het bestuursbureau en vanuit externe dienstverleners (bewaarorganisatie en vermogensbeheerders).

Bestuursbureau:

- ▼ bereidt het beleggingsbeleid voor ten behoeve van het bestuur en adviseert met betrekking tot tactische afwijkingen binnen de strategische bandbreedtes.
- ▼ integraal balansbeheer binnen door het bestuur vastgestelde kaders; intern beheer van de matching portefeuille; selectie en monitoring van externe vermogensbeheerders voor de return portefeuille; een en ander binnen de richtlijnen van het beleggingsplan.
- ▼ monitort de externe dienstverleners (bewaarorganisatie en vermogensbeheerders) en voert het contractmanagement met externe dienstverleners; beheersing van integrale beleggingskosten.

(Externe) bewaarorganisatie:

- ▼ bewaring van de beleggingen; beleggingenadministratie; meting & rapportage van beleggingsrendementen; controle op de naleving van beleggingsrichtlijnen; (ondersteuning bij) rapportages.

(Externe) vermogensbeheerders:

- ▼ beleggen van het aan hen gealloceerde vermogen in overeenstemming met de afgesproken beleggingsrichtlijnen (toegestane instrumenten, benchmark).

Toegepaste methoden voor meting en beheersing van beleggingsrisico's

ING CDC Pensioenfonds heeft de volgende processen ingericht om de beleggingsrisico's en de compliance van de uitvoering van het beleggingsbeleid te waarborgen:

- ▼ De pensioenverplichtingen worden maandelijks geactualiseerd (de CDC-pensioenregeling kent maandelijks pensioenopbouw volgens een middelloon systeem); op dagelijkse basis wordt de actuele waarde van de pensioenverplichtingen berekend volgens zowel de door DNB gehanteerde rekenrente en op marktrente.
- ▼ Dagelijks worden alle beleggingen gewaardeerd op marktwaarde; op dagelijkse basis wordt de dekkingsgraad vastgesteld om te bewaken dat geen kritische grenzen worden over- of onderschreden.
- ▼ Bij alle beleggingstransacties wordt gecontroleerd dat de transactie is toegestaan binnen de richtlijnen van het beleggingsplan en de gedelegeerde bevoegdheden.
- ▼ Er zijn processen ingericht bij de externe bewaarorganisatie – met een rapportagelijijn naar het bestuursbureau – om dagelijks te kunnen vaststellen dat de wegingen in de balans binnen de afgesproken bandbreedtes blijven.
- ▼ Er zijn processen en procedures ingericht om incidenten te signaleren en te rapporteren aan de risicomanager binnen het bestuursbureau; de risicomanager rapporteert hierover aan het bestuur; er is een noodprocedure ingericht voor crisissituaties.
- ▼ Er zijn "benchmarks" vastgelegd voor de beoordeling van de beleggingsrendementen, de rente-afdekking en de valuta-afdekking. Deze worden maandelijks geanalyseerd.
- ▼ Maandelijks worden kritische risico-maatstaven geactualiseerd en geanalyseerd; deze worden gerapporteerd aan het bestuur; dit betreft onder andere de ontwikkelingen van het risicoprofiel van de balans en de wijze waarop risico's in de balans zijn verdeeld over de matching portefeuille en return portefeuille.